ROBBANÁSBIZTONSÁG-TECHNIKA: GYÚJTÓFORRÁS ELLENI VÉDELEM A TELJES ÉLETTARTAM SORÁN

WWW.EXGUIDE.HU
WWW.EXGUIDE.EU

Ex Guide

- VILLAMOS ROBBANÁSBIZTONSÁG-TECHNIKA
- NEM VILLAMOS ROBBANÁSBIZTONSÁG-TECHNIKA
- ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK

VÉDELEM ELVE [ATEX ÉS IECEX]

Védelmi mód	Jelölés	Ikon	Tipikus IEC EPL	Zóna	IEC Szabvány	Védelem elve
Villamos eszközök gázos gőzös és ködös környezetbe (G)						
Általános előírások	-		-	0,1,2	MSz IEC 60079-0	
Optikai védelem	Op pr		Gb	1,2	MSz IEC 60079-28	Lekapcsolással védve
Optikai sugárzás	Op sh		Ga	0,1,2	MSz IEC 60079-28	
	Op is		Ga	0,1,2	MSz IEC 60079-28	
Fokozott biztonság	e		Gb	1,2	MSz IEC 60079-7	Üzemszerűen nem szikrázó és melegedő alkatrészek, felületek. Min. IP 54.
"n" védelem - nem szikrázó	nA		Gc	2	MSz IEC 60079-15	
Nyomásálló tokozás	d		Gb	1,2	MSz IEC 60079-1	Belső robbanás elfojtása
"n" védelem - lezárt tokozat	nC		Gc	2	MSz IEC 60079-15	
Kvarchomok védelem	q		Gb	1,2	MSz IEC 60079-5	Robbanás elfojtása
Gyújtószikramentes védelem	ia		Ga	0,1,2	MSz IEC 60079-11	Energia és felületi hőmérséklet korlátozása
	ib		Gb	1,2	MSz IEC 60079-11	
	ic		Gc	2	MSz IEC 60079-11	
Túlnyomásos védelem	px		Gb	1,2	MSz IEC 60079-2	Veszélyes gáz kizárása
	py		Gb	1,2	MSz IEC 60079-2	
	pz		Gc	2	MSz IEC 60079-2	
"n" védelem - hermetikus lezárás	nC		Gc	2	MSz IEC 60079-15	
"n" védelem - konstrukciós védelem	nR		Gc	2	MSz IEC 60079-15	
Légmentes lezárás	ma		Ga	0,1,2	MSz IEC 60079-18	
	mb		Gb	1,2	MSz IEC 60079-18	
	mc		Gc	2	MSz IEC 60079-18	
Olaj alatti védelem	o		Gb	1,2	MSz IEC 60079-6	
Villamos eszközök poros környezetbe (D)						
Általános előírások	-		-	20,21,22	MSz IEC 60079-0	
Tokozás általi védelem	ta		Da	20	MSz IEC 60079-31	Standard védelem porrobbanásveszélyes környezetbe, roboosztus tokozat
Optikai sugárzás	tb		Db	21		
	tc		Dc	22		
Gyújtószikramentes védelem	iaD		Da	20	MSz IEC 61241-11	Roboosztus tokozás, néhány engedménnyel, ha a tokozatban gyújtószikramentes áramkör van
	ibD		Db	21		
	icD		Dc	22		
Légmentes lezárás	ma		Da	20	MSz IEC 60079-18	Lehetséges gyújtóforrás elzárása
	mb		Db	21		
	mc		Dc	22		
Túlnyomásos védelem	pD		Db	21,22	MSz IEC 61241-4	Tokozatban túlnyomás létrehozása
"n" védelem - nem szikrázó	nA		Dc	22	IEC 60079-15	
Nem villamos eszközök, berendezések						
Általános előírások	-		-	0,1,2	MSz EN 13463-1	Alacsony energia
				20,21,22		
Védelem az áramlást korlátozó nyomásálló tokozással	fr		-	2,22	MSz EN 13463-2	Roboosztus tokozat, megfelelő illeszkedő felületekkel, tömítésekkel
Nyomásálló tokozás	d		-	1,2,21,22	MSz EN 13463-3	
Konstrukciós védelem	c		-	0,1,2	MSz EN 13463-5	Gyújtóforrásveszély megakadályozása megfelelő tervezési eljárással
Gyújtóforrások felügyelete	b		-	0,1,2	MSz EN 13463-6	Ellenőrző berendezések felszerelése az üzemzavarok felismeréséhez
Túlnyomásos védelem	p		-	1,2	MSz EN 60079-2	Tokozat átszellőztetése és túlnyomás létrehozása robbanásveszélyes anyaggal való érintkezés megakadályozására
Folyadékba merítés	k		-	0,1,2	MSz EN 13463-8	Tokozat folyadékkal való feltöltése, a robbanásveszélyes anyaggal való érintkezés megakadályozására

TÚLNYOMÁSOS VÉDELEM

MSZ EN 60079-2 SZERINT - TOKOZATOK ESETÉN

éghető anyag kilépése a tokozatban	készülék kategória	készülék gyújtóforrást tartalmaz	készülék gyújtóforrást nem tartalmaz
nincs	2	px	py
nincs	3	pz	nem szükséges túlnyomásos tokozás
gázok, gőzök	2	px	py
gázok, gőzök	3	px (és a veszélyes anyag koncentrációja ARH alatt*)	py
folyadék	2	px + inertgáz	py
folyadék	3	px + inertgáz	nem szükséges túlnyomásos tokozás (**)

* érzékelővel mérve
** nem szükséges túlnyomásos tokozás, mert nem valószínű, hogy a hiba, ami miatt a folyadék kilép, egyidejűleg ilyt fel ezzel a hibával, ami a gyújtóforrás kialakulásával jár

MSZ EN 60079-13 SZERINT - HELYISÉGEK ESETÉN

pv	a helyiségen belül meghibásodás esetén kibocsájtó forrás rövid ideig, és kis mennyiségben jelen van – túlnyomással biztosítva nem jön létre robbanásveszélyes környezet
px	a helyiségen belüli Zóna 1 alakul ki - megfelelő túlnyomással normál eszközökkel tudjuk szeretni a helyiséget
py	helyiségen belül megfelelő túlnyomással Zóna 1 helyett Zóna 2 alakul ki - Gc (EPL) védelmi szintű eszközök telepíthetőek
pz	Zóna 2-es tér megfelelő túlnyomással visszaminősíthető biztonságos övezetté

VÉDELMI ESZKÖZÖK

GYÁRTMÁNYOK BIZTONSÁGOS ÜZEMELÉSÉHEZ SZÜKSÉGES VÉDELMI ESZKÖZÖK, TEKINTETTEL A ROBBANÁSI KOCKÁZATOKRA - MSZ EN 50495 SZERINT

alkalmazások	védelmi rendszer	ATEX kategória	SIL érték	HFT - hardware hiba tolerancia érték
fűtőtest	termosztát és vezérlő kör	kategória 2	-	2
Ex d motor	PTC	kategória 2	SIL 1	0
Ex e motor	hőkioldó	kategória 2	SIL 1	0
búvárszivattyú	szintmérés	búvárszivattyú - kategória 2 // szint-mérés - kategória 1	SIL 2	1
Ohmikus fűtőkábel	hőmérséklet-érzékelés	telepítés Zóna 1, de Zóna 0-s teret fűtünk - vezérlés kialakítása kategória 1 szerint	-	-

VILLAMOS BERENDEZÉSEK JELÖLÉSE ROBBANÁSVESZÉLYES TÉRBEN

gázrobbanásveszély

CE XXXX Ex II 2 G Ex d IIC T4

- EU Direktíváknak való megfelelés
- Tanúsító Intézet jelölése
- EC jelölés
- főcsoport
- készülék kategória
- gázrobbanás-veszély
- robbanásbiztos
- védelmi mód
- gázcsoport
- hőmérsékleti osztály

porrobbanásveszély

CE XXXX Ex III 2 D Ex tD IIIC IP66 T80°C

- EU Direktíváknak való megfelelés
- Tanúsító Intézet jelölése
- EC jelölés
- főcsoport
- készülék kategória
- porrobbanás-veszély
- robbanásbiztos
- védelmi mód
- porrobbanási besorolás
- por és pár elleni védelem foka
- megengedett max felületi hőmérséklet

ROBBANÁSBIZTOS KIVITELŰ TÖMSZELENCE KIVÁLASZTÁSI SEGÉDLET

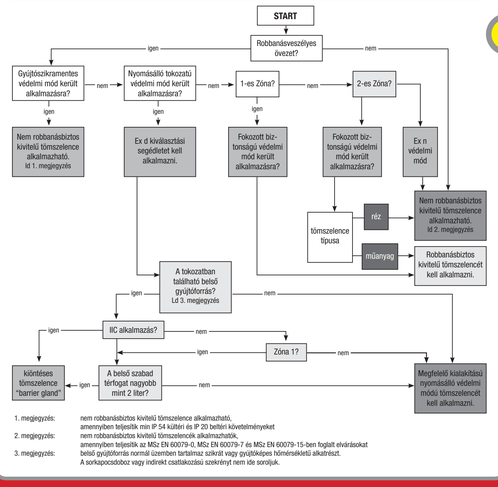

1. megjegyzés: nem robbanásbiztos kivitelű tömszelence alkalmazható, amennyiben teljesítik min IP 54 kültéri és IP 20 beltéri követelményeket
2. megjegyzés: nem robbanásbiztos kivitelű tömszelencék alkalmazhatók, amennyiben teljesítik az MSz EN 60079-0, MSz EN 60079-7 és MSz EN 60079-15-ben foglalt elvárásokat
3. megjegyzés: belső gyújtóforrás normál üzemben tartalmaz szikrát vagy gyújtóképes hőmérsékletű alkatrészt. A sorkapocsdobozt vagy indirekt csatlakozási szekrényt nem ide soroljuk.

NEM VILLAMOS BERENDEZÉSEK JELÖLÉSE ROBBANÁSVESZÉLYES TÉRBEN

por- és gázrobbanásveszély

CE XXXX Ex II 2 G ck II T3 Ex II 2 D ck III T160°C MSz EN 13463-1/-5/-8

- EU Direktíváknak való megfelelés
- Tanúsító Intézet jelölése
- EC jelölés
- főcsoport
- készülék kategória
- gázrobbanás-veszély
- védelmi mód
- gázcsoport
- hőmérsékleti osztály
- EC jelölés
- főcsoport
- készülék kategória
- porrobbanás-veszély
- védelmi mód
- porrobbanási besorolás
- megengedett max felületi hőmérséklet
- alkalmazott szabványok köre

NEM VILLAMOS ROBBANÁSBIZTOS BERENDEZÉS ADATTÁBLÁJA (MINTA)

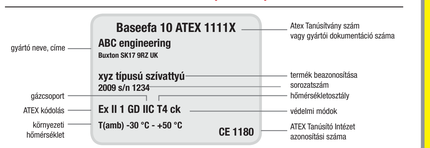

NEM VILLAMOS RENDSZEREK KOCKÁZATÉRTÉKELÉSE

gyújtási veszély	meghibásodás frekvenciájának vizsgálata további intézkedés nélkül			intézkedések a gyújtóforrás aktívvá válásának megakadályozása érdekében			meghibásodások gyakorisága további intézkedésekkel					
a	b	a	b	c	d	e	a	b	c	a	b	c	d	e	f
potenciális gyújtóforrás	nem releváns a veszély kialakulásától?	normál működés közben	elvárható meghibásodás közben	ritka meghibásodás közben	nem Ex	vizsgálat módja	intézkedés leírása	bizonyítékot a vonatkozó szabvány(ok) irányelv(ek), direktíva(ák) követelményeinek	műszaki dokumentáció	normál működés közben	elvárható meghibásodás közben	ritka meghibásodás közben	nem Ex	készülék kategória a gyújtási veszély figyelembe-vételével	szükséges kontrollszámok
rövid leírás (mi okozta a veszély kialakulását)		normál működés közben	elvárható meghibásodás közben	ritka meghibásodás közben	nem Ex										

MINIMÁLIS ATEX KÖVETELMÉNYEK A NEM VILLAMOS ROBBANÁSBIZTOS TERMÉKEKHEZ

1 kategória - zóna 0/20
2 kategória - zóna 1/21
3 kategória - zóna 2/22

A bejelentett szervezet tanúsítási és minőségbiztosítási értékelése.
A gyártói műszaki dokumentáció benyújtása a bejelentett szervezethez.
Gyártó tárolja a saját műszaki dokumentációját.

MINIMÁLIS GYÚJTÁSI HŐMÉRSÉKLET

gőzök, gázok		
ecetsav	IIA	T1
aceton	IIA	T1
acetilén	IIC	T2
ammónia	IIA	T1
benzin	IIA	T1
bután	IIA	T2
cikló hexán	IIA	T3
ethanol (etil alkohol)	IIA	T2
etilén	IIB	T2
hidrogén	IIC	T1
metán	IIA	T1
metanol	IIA	T1
petróleum	IIA	T1
propán	IIA	T1
toluol	IIA	T1
terpentin	IIA	T3
xilén	IIA	T1

porok	leraködott por °C	porlehető °C
alumínium	290	530
szén	270	590
liszt	470	410
gabona	290	420
vas	300	310
PVC	430	680
gumi	220	460
fűrészpor	300	400
korom	385	620
keményítő	530	380
cukor	360	450

forrás: www.hvbg.de/e/bia/fachgr/

felületi hőmérséklet ≤ T(izzási) - 75°C
felületi hőmérséklet ≤ 2/3 x T(gyul)

FONTOS: a fentiek közül amelyik a kisebb, az a megengedhető maximális felületi hőmérséklet. Ezeket a szempontokat gyártmánytervezésnél, technológia kialakításánál, illetve pl. eszközcserénél is figyelembe kell venni.

GÁZ CSOPORTOK

Gáz csoport	Reprezentáns tesz gáz
I	Metán (mélyművelésű bányákban)
IIA	Propán
IIB	Etilén
IIC	Acetilén és Hidrogén

Gázok alapján kerülnek besorolásra a gyúlékony gáz-levegő keverékek.
Ld. az MSz IEC/EN 60079-20-1 szabvány osztályozását közös gázok gőzökre.

LEHETSÉGES GYÚJTÓFORRÁSOK

(MSz EN 1127-1 szerint)

Forró felületek
Mechanikus szikrák
Láng, forró gázok
Elektromos szikra
Villamos áramok áram és a katódos védelem
Sztatikus feltöltődés
Világítás
Elektromágneses hullámok
Ionizáló sugárzás
Nagyfrekvenciás sugárzás
Ultrahang
Adiabatikus kompresszió
Kémiai reakciók

GYÚJTÓFORRÁSELEMZÉS

	normál működés	elvárt meghibásodás	ritka meghibásodás
kategória 3 - zóna 2/22	*	nem vonatkozik	nem vonatkozik
kategória 2 - zóna 1/21	*	*	
kategória 1 - zóna 0/20	**	**	*

* definíciói kell azt az egyetlen védelmi szintet, ami megakadályozza, hogy adott gyújtóforrás aktívvá váljon. Ahol megoldható, ott a szabványokra kell hivatkozni vagy teszt riportokra egyértelműen a szabványokkal
** definíciói kell két egymástól független védelmi szintet, ami megakadályozza, hogy adott gyújtóforrás aktívvá váljon. Ahol megoldható, ott a szabványokra kell hivatkozni vagy teszt riportokra egyértelműen a szabványokkal
nem vonatkozik: erre a zónára nem kell figyelembe venni

HŐMÉRSÉKLETI OSZTÁLYOK

Hőmérsékleti (T) osztály	Maximális megengedett felületi hőmérséklet
T1	450 °C (10 °C)
T2	300 °C (10 °C)
T3	200 °C (5 °C)
T4	135 °C (5 °C)
T5	100 °C (5 °C)
T6	85 °C (5 °C)

ROBBANÁSVESZÉLYES CSOPORTOK

Alkalmazási főcsoport	Jellemző gáz	MESG (mm)	MIE (mJ)
I	Metán	1.14	0.28
IIA	Propán	0.92	0.25
IIB	Etilén	0.65	0.07
IIC	Hidrogén / acetilén	0.37	0,011 / 0,017

MESG: Maximális kísérleti biztonsági rés / MIE: Minimális gyújtási energia
Láng levezetők, további alrészcsegek IIB1, IIB2 és IIB3
IIB1: MESG > 0,85, IIB2: MESG > 0,75 és IIB3: MESG > 0,65

PÉLDA A ROBBANÁSVESZÉLYES ZÓNÁKRA

Ez a diagram megmutatja hogyan fordulnak elő a Zónák jellemző körülmények esetén.

RB-S KÖRNYEZET

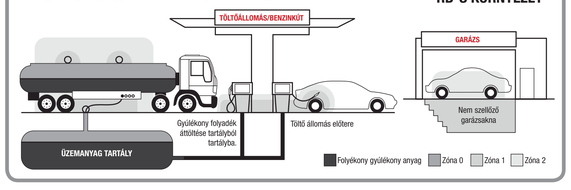

RÁDIÓFREKVENCIA-FORRÁSOK

A folyamatos és pulzáló rádiófrekvenciás átvitel küszöbértéke (10 kHz és 300 GHz között), ahol az impulzusidő nem haladhatja meg a következő értékeket.

TELJESÍTMÉNY KÜSZÖBÉRTÉK

készülék	küszöbérték (W)	termikus gyújtási idő (mikro sec)
I főcsoport	6	200
II főcsoport IIA	6	100
II főcsoport IIB	3.5	80
II főcsoport IIC	2	20
II főcsoport III	6	200

Programozható és szoftver alapú vezérlés a felhasználó által történő beállítása nem megengedett. A pulzáló radar és más energia átvitelek, ahol az impulzusok rövidek a termikus gyújtási időhöz képest, a megadott küszöbérték Z(th) nem haladhatja a megadott értékeket

ENERGIA KÜSZÖBÉRTÉK

készülék	Z(th) - mikroJ
I főcsoport	1500
II főcsoport IIA	950
II főcsoport IIB	250
II főcsoport IIC	50
II főcsoport III	1500

ATEX ELŐÍRÁSOK

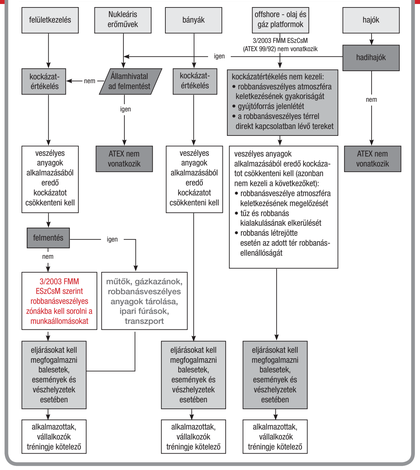

ATEX MODULOK

ATEX modulok	modulok (1)	mellékletek (2)	készülékkategória (3)							védelmi rendszer
			M1	M2 (E)	M2 (N)	1	2 (E)	2 (N)	3	
tervezési fázis										
EC típusvizsgálat	B	III	!	!	!	!	!			!
A gyártás belső ellenőrzése	A	VIII			! (4)			! (4)	!	
Egyedi ellenőrzés	G	IX	/	/	/	/	/	/	/	/
gyártás										
A gyártás minőségbiztosítása	D	IV	Y			Y				Y
A termék minőségbiztosítása	E	VII		Y			Y			
Termékellenőrzés	F	V	Y			Y				Y
Tipusazonossági vizsgálat	C	VI		Y			Y			
A gyártás belső ellenőrzése	A	VIII			!			!	!	
Egyedi ellenőrzés	G	IX	/	/	/	/	/	/	/	/

Magyarázat

(1)	ATEX Direktíva 94/9
(2)	ATEX Direktíva 94/9
(3)	(E) villamos készülékek
	(N) nem villamos készülékek
(4)	a műszaki dokumentáció lefűzésre kerül egy Tanúsító Intézetnél, az iktató számot fel kell tüntetni a készülék adattábláján
!	kötelező, amennyiben nem a gyártás belső ellenőrzése modul kerül alkalmazásra
/	opcionális az összes többi modulhoz
Y	egy vagy két gyártási modult a készülék kategóriának megfelelően a gyártónak kell kiválasztania

ATEX JELÖLÉSREND

régi jelölés	új jelölés	alternativ jelölés
Ex d IIB T4	Ex d IIB T4 Gb	Ex db IIB T4
Ex de IIC T4	Ex de IIC T4 Gb	Ex db eb IIC T4
Ex ia IIB T4	Ex ia IIB T4 Ga	Ex ia IIB T4
Ex d [ia] IIC T6	Ex d [ia Ga] IIC T6 Gb	Ex db [ia] IIC T6
Ex tDA21 IP65 T255°C	Ex tb IIIC IP65 T255°C Db	Ex tb IIIC T255°C

NYÍLÁSOK ROBBANÁSVESZÉLYES TÉRBEN

zónabesorolás	nyílás típusa	kibocsájtás foka a nyíláson keresztül
Zóna 0	A	folyamatos
	B	folyamatos / elsődleges
	C	másodlagos
	D	másodlagos
Zóna 1	A	elsődleges
	B	elsődleges / másodlagos
	C	másodlagos / nincs kibocsájtás
	D	nincs kibocsájtás
Zóna 2	A	másodlagos
	B	másodlagos / nincs kibocsájtás
	C	nincs kibocsájtás
	D	nincs kibocsájtás
Magyarázat		
nyílások típusa	A	nyitott átjárók, vagy közművek pl. Csőhálózat
		fix elszívású helyiségek
		B,C és D típusu nyitva hagyott nyílások.
	B	normál állapotban zárt nyílások - automata ajtózárral szerelve
	C	normál állapotban zárt nyílások - automata ajtózárral szerelve - szigetelt - vagy 2 B típusú nyílás sorban telepítve független automata zárszerkezettel
	D	C típusú nyílás, mely csak speciális esetben nyitható - visszkájrat
kibocsájtás foka	folyamatos	gyúlékony folyadékok felszínes közvetlen szellőzéssel a szabadtérbe
	elsődleges	gyúlékony folyadék felszíne mely nyitott a szabadtérbe hosszan és folyamatosan
		szivattyúk, kompresszorok és szelepek tömítése, ahol éghető anyag kilépése normál üzemben várható
		vízelvezetési pontok tartályokon, amely tartalmazhat gyúlékony anyagot, és kibocsájthat gyúlékony anyagot a környezetbe
		mintavételezési helyek
		nyílások, ahol gyúlékony anyag kiléphet a környezetbe
	másodlagos	szivattyúk, kompresszorok és szelepek tömítése, ahol éghető anyag kilépése normál üzemben nem várható
		flansnik, csőcsatlakozások ahol gyúlékony anyag kilépése normál üzemben nem várható
		nyomáskiegyenlítő szelep, nyílás, ahol gyúlékony anyag kilépése nem várható

KOMPETENCIA LISTA

kompetencia lista a 21/2010 NFGM rendelet alapján	OKJ-s végzettség	szaktanfolyami végzettség
robbanásbiztos berendezéseket kezelő - szerelő - telepítő - karbantartó - javító	x	
Sújtólég- és robbanásbiztos villamos berendezések kezelőinek és javítóinak műszaki vezetője		x
Sújtólég- és robbanásbiztos villamos berendezések tervezése, kivitelezése, üzemeltetése		x

Az Ön partnere a robbanásbiztonság-technikában:
STAHL Magyarország Kft.
1106 Budapest, Maglódi út 17. C épület I/107.
telefon: (+36 1) 433 33 60, fax: (+36 1) 433 33 61
e-mail: rstahl@rstahl.hu
www.rstahl.hu

Ex FÓRUM 2014